מקומות באגרות הראי"ה

קובנה

ליטא, לטביה ופולין

נשלחו אליו 5 · הוא נזכר ב-3

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

העיר השנייה בגודלה בליטא, על מפגש הנהרות נמן ונריס.

אגרות אל אנשים ומוסדות בקובנה – עם ביאור

לפי סדר הכרכים. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקמו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' אדר שני תרע"ט **נמען:** הרב אברהם דובער כהנא שפירא, רב קובנה

הרב קוק שמח בחידוש הקשר מימי נעוריהם ובחיבה שהראה לבנו הרצי"ה. האסיפה הסכימה לא לעשות פירוד בפוליטיקה כלפי חוץ. אבל צריך להדגיש את תוכן הקודש שבשאיפה לארץ ישראל: זו האמת שבלב האומה; היא תעורר כבוד בלב העמים; והיא תחבב את הקודש על הנוער. 'הופעת הקודש בעוצם בהירותו' אפשרית רק בהתאגדות כללית שמטרתה לחשוף את מקור החיים של התנועה הלאומית. כל התנועות הן ענפים, גם הכופרים בכך - 'מאן דאמר לא בעינא דימלוך עלי מלכא, מכל מקום מלכא מליך עליה' (על פי הירושלמי בשבועות).

עיקרי הדברים

- חידוש קשר.
- אין פירוד בפוליטיקה.
- הדגשת תוכן הקודש.
- כל התנועות ענפים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] חי אד"ש[2] עטר"ת[3].

שלו'[4] רב לכבוד רב חביבאי, דיתיב בתמנא דליבור, הגאון הגדול פאר הדור, אוצר חמודות לתורה ולתעודה מו"ה[5] אברהם דובער כהנא שפירא [הרב אברהם דובער כהנא שפירא, רבה של קובנה] שליט"א[6] הגאבד"ק[7] קאונא יצ"ו[8].

אחדשה"ט[9] באהבה נאמנה.

כיונק מארץ ציה הופיע נגד עיני מכתב קודש דמר הדר"ג[10] ידי"נ[11] שליט"א, ומשנה שמחה הי'[12] לי חיבת קודש אשר הראה לבני שי'[13]. אקוה לד' שפגישתנו כעת במכתבים, אחר הפסקה הארוכה מימי נעורנו, תשא פריה לברכה, לעבודת ד' ועם קדשו, הדורשת כעת ביותר איגוד הכחות וערות המחשבה, המוכשרה להתפתח ע"י[14] עצה ותושיה מאיש יחד פני רעהו בעה"י[15], שמחתי מאד על הודעתו דמר, שהסכימה האסיפה [כינוס "אגודת ישראל" בצירוך; ראו (כרך ג', אגרת תתקמב)] שלא לעשות שום פרוד בעניני הפוליטיקה שכלפי בר. אמנם מה שדרוש כעת, ע"פ[16] מה שנתברר לי ממצב הדברים בכלל, הוא להדגיש ביותר את תוכן הקודש שבשאיפתנו לא"י[17]. הדא מפני שזוהי האמת המוחלטת השרויה בלב האומה כולה. ועוד שרק ההכרה הזאת תוסיף עטרת כבוד ותעורר רגש הוד בלב העמים, ומזה תצא ג"כ[18] הפעולה היותר נמרצה כלפי פנים לחבב את הקודש, ואת כל מקורותיו, על בני הנעורים, הרואים את חזות הכל בהגורמים הפוליטיים. ואקוה שהתנועה הירושלמית תוכל לשאיפה זו כשתתפתח כראוי. ופתוחה תלוי הרבה יותר בהופעותיה הרוחניות, מההתגדרות במעשים, שבזה נוכל יפה להתאגד עם כל אגודה המיוסדת ביסודה מאנשים הקוראים בשם ד' ותוה"ק[19], באיזה תכונה וציור שיהי'[20].

אבל הופעת הקודש בעוצם בהירותו א"א[21] כ"א[22] ע"י התאגדות של אגודה כללית רק לשם החישוף של מקור החיים של כל התנועה הלאומית, אשר רואים אנו בה יד ד' לטובה על עמו ונחלתו. כל מה שההסתדרות "ירושלים" שואפת לעסוק במעשים גם בחוגה אין עקרם של דברים מכוונים כ"א להבליט על ידם את הרעיון היסודי, שתוכן הקודש המתגלה ע"י אור התורה, וחיי הכשרות של שלמי אמונים בישראל, זהו יסוד האומה כולה, וכל התנועות והמפלגות הנן ענפים לה, בין כשהם מודים ביחוסם אליה, או שהם כופרים בזה, דמאן דאמר לא בעינא דימלוך עלי מלכא מ"מ[23] מלכא מליך עלי'[24], כטעם הירוש' על שיטתי' דרבי בשבועות בכפרת יוה"כ[25]. פתיחת פתח של הופעה זו תחזיר לנו את הדיבור הספרותי, ביסודו המקורי, וכח הביטוי שלנו ילך הלך וגדול, שזהו פתחון הפה למיחלים לך, שעליו אנחנו מתפללים.

אקוה שכ"ג שליט"א יבין הגיגי, וכעת אקצר, מרוב טרדא, ולדבריו במכתבים הבאים איחל.

והי'[26] זה שלו' כנה"ר[27] ונפש ידי"ע[28] אחוז באהנ"פ[29],

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. אד"ש - אדר שני
3. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
4. שלו' - שלום
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
8. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
9. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
10. הדר"ג - הדרת גאונו
11. ידי"נ - ידיד נפשי
12. הי' - היה
13. שי' - שיחיה
14. ע"י - על ידי
15. בעה"י - בעזרת השם יתברך
16. ע"פ - על פי
17. לא"י - לארץ ישראל
18. ג"כ - גם כן
19. ותוה"ק - ותורתנו הקדושה
20. שיהי' - שיהיה
21. א"א - אי אפשר
22. כ"א - כי אם
23. מ"מ - מכל מקום
24. עלי' - עליה
25. יוה"כ - יום הכפורים
26. והי' - והיה
27. כנה"ר - כנפשו הרמה
28. ידי"ע - ידידו עוז

29. באהנ"פ - באהבת נפש

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקעג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א אדר תרפ"ג **נמען:** הרב אברהם דובער כהנא שפירא, רב קובנה

ניחומים על פטירת אביו, שהיה 'עטרת תפארת ליושב ציון וירושלים'. אף שהיה חלש כל ימיו, לא חשבו שיילקח כה מהר. 'יחותם הקודש... הניח את רשומו כאילו היה עמנו שנים רבות', ועשו לו כבוד גדול בחייו ובמותו.

עיקרי הדברים

- ניחומים על פטירת האב.
- כבודו בירושלים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. י"א אדר ג'

מנחם ציון וירושלים ינחם את כבוד ידי"נ[2] הגאון הגדול פאר הזמן סוע"ה[3] הנודע למשגב מו"ה[4] אברהם דובער הכהן שליט"א[5] שפירא הגאבד"ק[6] קאוונא יצ"ו[7] וכל המסתופפים בצלו וכל משפחתו, ינוחמו מן השמים בברכת טוב סלה.

ידי"נ הדר"ג[8] שליט"א אמנם אין בפי די מילין לנחם כעת את כתר"ה[9] על השבר הגדול של סלוקו של אותו צדיק אביו הגאון זצ"ל[10], שהי'[11] אבן חן לכל בית ישראל ובאחרונה עטרת תפארת ליושב ציון וירושלים. אכן לא פללנו שכל כך בקרוב ילקח מאתנו ארון-קדש זה בעוה"ר[12]. ידענו אמנם שהיה חלש מאד, אבל חשבנו הלא כל ימיו גם בימי-עלומיו היה נודע בחולשתו, ובכ"ז[13] עצר חיל לשקוד כ"כ[14] על התורה והעבודה. חשבנו שכה ימשיך את חייו עוד ימים רבים וארוכים. אבל לא כן גזר דין האמת שופט הצדק ב"ה. ועד אשר לא שבעו עדיין בעקו"ת[15] עינינו [עד שעדיין לא שבעו עינינו בעיר הקודש ותפארתנו] מבלי-חמדה זו לוקח מאתנו ונגנז ארון הקודש. גדול כים שיברנו ואיך זה אוכל לנחם את כ"ג[16], ואנחנו כולנו הננו הולכים קדורנית נמוגים ושבורי לב על השרפה אשר שרף ד', אבל רק זאת תהי לנחמה לנו ולכתר"ה[17] וכל משפחתו, כי חותם הקודש אשר היה מאתנו הניח את רשומו כאילו היה עמנו שנים רבות מאד. קשרי הקדש אשר נקשר כל עם ד' ויחידי הסגולה להוקרתו ואהבתו של כבוד אביו הגאון זצ"ל הוכר הרבה מאד בעת אשר נדהמה עיר הקודש לשמועה הנוראה של הסתלקותו ז"ל[18], וכבוד גדול כראוי לו ז"ל עשו לו במותו ביקרא דחיי ויקרא דשכבי, [בכבוד החיים ובכבוד המתים (ארמית)] תנצב"ה[19], וזכותו יגן על כ"ג שליט"א וכא"ל[20] ועכ"י[21], [ועל כל ישראל] וינוחם בכפלים וירומם אף ינשא, כאות נפשו הטהורה, ויתברך מקודש בכל טוב סלה, כעתירת ידידו עז המשתתף בצערו ומגיש לו את הבעת תנחומותיו מקרב לב עמוק, ובנחמת ציון וירושלים ינוחם ברחמים

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם

2. ידי"נ - ידיד נפשי
3. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
7. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
8. הדר"ג - הדרת גאונו
9. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
10. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
11. שהי' - שהיה
12. בעוה"ר - בעוונותינו הרבים
13. ובכ"ז - ובכל זאת
14. כ"כ - כל כך
15. בעקו"ת - בעיר קודשנו ותפארתנו
16. כ"ג - כבוד גאונו
17. ולכתר"ה - ולכבוד תורתו רום הדרתו
18. ז"ל - זכרונו לברכה
19. תנצב"ה - תהא נשמתו צרורה בצרור החיים
20. וכא"ל - וכל אשר לו
21. ועכ"י - ועל כל ישראל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' שבט תרפ"ד **נמען:** הרב אברהם דובער כהנא שפירא, רב קובנה

הנסיעה נדחתה. הבעיה אינה קיבוץ כספים מקרי אלא העמדת תמיכה קבועה ל'וועד הדתי', ויש דעות אם השעה מוכשרת; ויש באמריקה מי שרוצים קופה מיוחדת לארץ, ובואו עלול לחזק אותם. הרב קוק היה שמח לנסוע עמו.

עיקרי הדברים

- דחיית הנסיעה.
- תמיכה קבועה.
- חשש מקופה מיוחדת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ט' שבט תרפ"ד[2]

שלו'[3] וברכה לכ'[4] ידי"נ[5] הרב הגאון הגדול סוע"ה[6] איש חמודות מוהר"א[7] דובער הכהן שפירא [הרב אברהם דובער כהנא שפירא, רבה של קובנה, בעל "דבר אברהם"] שליט"א[8]

הגאבד"ק[9] קאוונא יצ"ו[10]. אחדשה"ט[11] באה"ר[12] הדעפעשע של כ"ג[13] [המברק (גרמנית: Depesche)] הגיעני בזמנה, ומסרתי דברים להשיב מיד מפני הכבוד, שמפני מניעות לע"ע[14] נדחתה נסיעתי, אך לא ידעתי שהי'[15] עיכוב מצד המהלך החקי, שלא לקבל ט"ג[16] למדינתו דמר עד ינואר דנא, הנה בעצם דבר הנסיעה [הנסיעה לאמריקה לטובת הישיבות, שיצאו אליה בתרפ"ד הרב קוק, הרב שפירא והרב משה מרדכי אפשטיין] יגעים הם הדברים, המצב פה נורא [מצבם הכלכלי הקשה של מוסדות התורה בארץ ישראל] ד"י[17], ותיקון מוכרח דרוש הוא. אבל אין ענין כאן עם קיבוץ כספים מקריים. כ"א[18] עם העמדת התמיכה התמידית של ועד הדתי פה על מכונו, וע"ז[19] ישנם דיעות שונות אם השעה מוכשרת כעת לתקן. וגם ישנם שמה כאלה שחפצים מאז בקופה מיוחדת לשם אה"ק[20], ובבאי שמה יוכלו להתחזק ברצון זה. ולגבי המקבלים פה, היחידים והמוסדות. הוא קלקול גדול, ע"כ[21] לא אוכל כעת עדיין להחליט דבר, ומאד ערגה נפשי אם יהי'[22] ההכרח לנסע להיות בצוותא עם כ"ג שליט"א ידיד נפש מנעורים.

והנני בזה חותם בברכה נאמנה כנה"ר[23] ונפש ידי"ע[24] דוש"ת[25] באה"ר

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)
3. שלו' - שלום
4. לכ' - לכבוד
5. ידי"נ - ידיד נפשי
6. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
7. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
10. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
11. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
12. באה"ר - באהבה רבה
13. כ"ג - כבוד גאונו
14. לע"ע - לעת עתה
15. שהי' - שהיה
16. ט"ג - טלגרמה
17. ד"י - ד' ירחם
18. כ"א - כי אם
19. וע"ז - ועל זה
20. אה"ק - ארץ הקודש
21. ע"כ - על כן
22. יהי' - יהיה
23. כנה"ר - כנפשו הרמה
24. ידי"ע - ידידו עוז
25. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארנא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו אלול תרפ"ד **נמען:** יהודי אמריקה (עם רב קובנה ורב סלבודקה)

הם מחזקים את ה'סנטרל ריליף' לקיום מוסדות התורה בארץ ובגולה, ומבקשים לא לשים לב לכתבי הפלסתר, שהם 'דברי הבל, שקר ותוהו'.

עיקרי הדברים

- תמיכה בסנטרל ריליף.
- נגד הפלסתר.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. לאחינו בני ישראל באמעריקא, שלום וברכת השנים באהבה רבה. אחינו היקרים, הננו בזה מחזקים את ידיכם בעבודת הקדש של החזקת מוסד הסענטראל רעליעף ["ועד ההצלה המרכזי" (Central Relief Committee) של יהודי אמריקה, שתמך בישיבות בארץ ישראל ובאירופה] לקיים על ידו את מוסדי תוה"ק[2] באי"י[3] ובארצות הגולה. ונבקש מכם, אחינו האהובים. שלא תשימו לב כלל לכל אלה כתבי הפלסתר, אשר יצאו לדאבון לב כל יראי ד' באמת ובתמים וכל אוהבי תוה"ק ומכבדיה, כי נוכחנו לדעת שהם כולם דברי הבל. שקר ותוהו שאין כדאי לטפל בבטולם. והננו בזה חותמים בברכה נאמנה לכל המסייעים לדבר מצוה הרבה הזאת של החזקת מוסדי תוה"ק בכל המקומות הדרושים לעזרה. יתברכו ממקור הברכות בכוח"ט[4] ובשנה טובה ומעוטרת בכל טוב סלה, ונזכה כולנו יחד לראות בישועת ד' על עם קדשו וחבל נחלתו ובבנין בית מקדשנו, וביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

כנה"י[5] ונפש אחיכם המברכים אתכם באהבה, בעה"ח[6] טו"ב אלול, תרפ"ד[7]

הק' אברהם יצחק ה"ק

אברהם דוב כהנה שפירא בד"ק[8] קאוונא משה מרדכי אפשטיין [הכרוז נחתם בסוף מסעם המשותף של שלושת הרבנים באמריקה, בקיץ תרפ"ד] אב"ד[9] ור"מ דסלאבאדקא

1. ב"ה - ברוך השם
2. תוה"ק - תורתנו הקדושה
3. באי"י - בארץ ישראל
4. בכוח"ט - בכתיבה וחתימה טובה
5. כנה"י - כנפשו היקרה
6. בעה"ח - באתי על החתום
7. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)
8. בד"ק - בדקהילה קדושה
9. אב"ד - אב בית דין

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארפט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו שבט תרפ"ה **נמען:** הרב אברהם דובער כהנא שפירא, רב קובנה

המרכז מתפתח, ונקבצו צעירים מצוינים; נשלחו רשיונות לעוד. הרב אי בורשטיין התקבל, אבל עדיין אינו יכול לצאת מיפו בגלל בריאותו. דיזנגוף יעץ לבנו של הרב להיכנס לעבודה משרדית בלי שכר לחודשים אחדים. עבודת הריליף מעוכבת, ומאז שובו לא הגיע תקציב חודשי אחד. בתוספת: ויזות לתלמידים יעוכבו, כי כבר נכנסו לעול גדול; ולרבנים - רק עם מקור פרנסה.

עיקרי הדברים

- התפתחות המרכז.
- הרב בורשטיין.
- עיכוב הריליף.
- הגבלת ויזות.

נוסח האגרת עם ביאור

כ"ו שבט ה'

הדרת כבוד ידידי וחמדת לבבי הגאון הגדול פאר ישראל רב העלילי וגדל דעה כקש"ת[1] מו"ה[2] אברהם דובער הכהן שפירא [רבה של קובנה; ראו (כרך ג', אגרת תתקמו)] שליט"א[3]

הגאבד"ק[4] קאונא יצ"ו[5] שלו'[6] וברכה מקודש באה"ר[7] ידיד נאמן, הנני חייב לבקש סליחה על האיחור של דברי להדר"ג[8] שליט"א. אמנם בטוח אני, שלפני בקשתי כבר ענה בלבבו ואמר סלחתי, כי מי כמוהו יודע את אמון רוחי לאהבתו הנאמנה, הישנה והחדשה, שכולה מתאימה ת"ל[9] מתוך הכרה של טוהר לב ואצילות נפשו הגדולה והעדינה. שאל הדר"ג[10] ע"ד[11] המרכז, אוכל תה"ל[12] לבשרו שהולך הוא ב"ה[13] ומתפתח. צעירים מצוינים מישיבות שונות נתקבצו: אמנם לא רב עדיין המספר, אך עוד עתידים לבא עוד מספר הגון ששלחנו להם רשיונות. נקוה שיהיה קבוץ מופתי ומפואר לישראל על אדמת הקודש בעה"י[14]. את ידידנו הגאון ר"א בורשטיין [הרב אברהם אהרן בורשטיין (רבה של טאוריג), שהצטרף לישיבת "מרכז הרב"] שליט"א קבלנו בפרינציפיון, אבל לצערי הגדול עדיין אין מצב בריאותו מספיק, שיוכל לצאת מיפו, כי סבל הרבה מהקור אשר היה בחורף דנא קשה מאד באי"י[15], ועדיין לא פלטינן מניי לגמרי, אף כי הוקל ב"ה בימים האחרונים. נקוה שבימי ירח אדר הבע"ל[16] יקבע דירתו בירושלים ויעבוד בישיבה כפי כחו, יחזק ד' חילי לאורייתא, לאוי"ט[17], ונזכה כולנו לעבוד שכם אחד ברוח טהור ונשא עבודת ד' לעם קדשו וארץ חמדתו, בהארת אורה של תורה ודעה ישרה לתפארת ישראל ולצמיחת קרן ישועה לכל אפסי ארץ בב"א[18].

בנו היקר לי' הי'[19] אצלי, שמחתי לראותו וכתבתי אודותו כפי בקשתו, אמנם מר דיזנהויף ראש עירית תל-אביב [מאיר דיזנגוף] התענין במצבו ע"פ[20] מכתבי, וכתב לי עצתו שיכנס באיזו עבודה משרדית, על משך זמן של איזה חדשים שלא ע"מ[21] לק."פ, ואז אחרי ההתרגלות יש תקוה שישיג עבודה מסודרת לפי

כשרונותיו. השפעתה של עבודתנו בהרעליעף, שכל כך כחות השקענו בה, לצערי הגדול היא מעוכבת לעת עתה, ועדיין לא קבלה א"י[22] אף תקציב חדשי אחד מאז באתי. המצב מעורר צער ולדי הישועה. מאד אשמח לקבל בקרוב בע"ה[23] מכתב מפורט מכבוד ידי"נ[24] הדר"ג שליט"א מבשר שלומו וטובו ושלו'[25] אחינו יושבי ארץ ליטא ושלו' הרבנים ומחשבתם של המעולים שבהם ע"ד העבודות הכלליות הראויות להיות נעבדות ע"י[26] בחירי ת"ח[27] שבדור, להטבת מצבה של האומה ברוח ובחומר ולרומם עם זה את דגל התורה והיהדות הנאמנה, כאשר יאתה לרועים נאמנים, היודעים את אחריותם על צאן קדשים, הנדחים מעברים מתגרת סופות ומהומת זאבי ערבות. ומה חושב הדר"ג ע"ד בקורו באה"ק[28] כאשר נדברנו.

רבו מאד הדברים, שהיו ראויים להיות ביניינו חליפות, אבל קשתה עלי כעת הכתיבה מרוב עמל ועבודה, והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר ונאמנה, כנה"ר[29] ונפש ידי"ע[30] דוש"ת[31] באה"ר

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ"ב[32]: בדבר הויזות לבני הישיבה, מוכרחים אנחנו לעכב כעת עד ירחיב ד' לנו, כי כבר נכנסנו בעול גדול הרבה יותר מהאמצעים שבידינו, וגם הצפויים בקרוב בכלל, וע"ד[33] רבנים אי אפשר לשלח ג"כ[34] כ"א[35] כשנדע שהרב העולה יש לו מקור של פרנסה, כי הממשלה מביטה ע"ז[36] בעין של בקורת גדולה. ידי"ע הנ"ל[37]

---

1. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
2. מו"ה - מורנו הרב
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
5. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
6. שלו' - שלום
7. באה"ר - באהבה רבה
8. להדר"ג - להדרת גאונו
9. ת"ל - תודה לא-ל
10. הדר"ג - הדרת גאונו
11. ע"ד - על דבר
12. תה"ל - תהלה לא-ל
13. ב"ה - ברוך השם
14. בעה"י - בעזרת השם יתברך
15. בא"י - בארץ ישראל
16. הבע"ל - הבא עלינו
17. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
18. בב"א - במהרה בימינו אמן
19. הי' - היה
20. ע"פ - על פי
21. ע"מ - על מנת
22. א"י - ארץ ישראל
23. בע"ה - בעזרת השם
24. ידי"נ - ידיד נפשי

25. ושלו׳ – ושלום
26. ע״י – על ידי
27. ת״ח – תלמידי חכמים
28. באה״ק – בארץ הקודש
29. כנה״ר – כנפשו הרמה
30. ידי״ע – ידידו עוז
31. דוש״ת – דורש שלומו ותורתו
32. נ״ב – נכתב בצד (תוספת למכתב)
33. וע״ד – ועל דבר
34. ג״כ – גם כן
35. כ״א – כי אם
36. ע״ז – על זה
37. הנ״ל – הנזכר לעיל

אגרות שבהן קובנה נזכרת – עם ביאור

לפי סדר הכרכים. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רמח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ער"ח טבת תר"ע - יפו **נמען:** הרב שלום אייזנבד

הרב קוק מספר מעשה: ר' לייב מקובנה לא רצה שר' ישראל סלנטר יגור בקובנה כאיש פרטי, אלא רק כמורה הוראה, כי רק מי שמשועבד לרבים יכול לדון אותם לכף זכות. הרב קוק גם כותב הערות הלכתיות, ומעיד שמכתב של הגאון המנוח נכתב בכתב ידו.

עיקרי הדברים

- מעשה בר' ישראל סלנטר - לדון לכף זכות.
- עדות על כתב יד.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ער"ח[4] טבת תר"עין.

לכ'[5] הרב הגדול בתו"י[6] ר'[7] שלו'[8] אייזנבאך נ"י[9], שוי"ר[10].

אספר לכ"ת[11] מעשה ששמעתי. בימי הגאון ר' ליב קאוונער [הרב אריה לייב שפירא, רבה של קובנה] ז"ל[12] רצו נכבדי קאוונא שיתישב הגאון החסיד ר' ישראל סלנטער [רבי ישראל סלנטר, מייסד תנועת המוסר] ז"ל בקאוונא, וכשבאו לשאול ע"ז[13] דעת הגר"ל[14], אמר להם: אם הוא רוצה לקבל עליו משרה של הוראה טוב, ואם הוא רוצה לשבת בתור איש פרטי איני מרוצה בדבר. וכששאלו אותו טעמו אמר להם, שאפילו הגאון היותר גדול והצדיק היותר נשגב לא יוכל לעמד על דעתו של המשועבד להורות לרבים, [מי שמוטלת עליו האחריות לפסוק לציבור] ולדעת צרת נפשו, כדי לדון אותו לכף זכות.

תורות יותר טובות לא אוכל כעת להגיד לכת"ר[15], מפני רוב עבודת גוף ונפש. ידידו הק'[16] איה"ק[17] הנ"ל[18]

אולי ימצאו עוד רבים שלמים, שתספיק להם תשובה של מעשה רב זו, יוכל כת"ר[19] להראות להם ג"כ[20] דברי אלה. והבוחן כליות ולב ב"ה יודע כונתי בכל ענין זה, הנ"ל

הרש"ל[21] ויתר רבוותא כתבו מסברא דעת עצמם, [המהרש"ל ושאר רבותינו כתבו מסברת עצמם] אבל במנ"ח[22] [בספר "מנחת חינוך"] השיג בזה על מוהרי"ט[23], [על רבי יוסף מטראני] ואין כאן כח של השגה.

וע"ד[24] מכתבו של כמ"ח הגאון ז"ל, אני מעיד שראיתיו בכתי"ק[25], [בכתב ידו הקדוש] וחלילה לחשוד ת"ח[26] בזיופא, ד' ישמרנו. הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. ער"ח - ערב ראש חודש
5. לכ' - לכבוד
6. בתו"י - בתורה ויראה

7. ר' - רבי
8. שלו' - שלום
9. נ"י - נרו יאיר
10. שוי"ר - שלום וישע רב
11. לכ"ת - לכבוד תורתו
12. ז"ל - זכרונו לברכה
13. ע"ז - על זה
14. הגר"ל - הגאון רבי שם שמתחיל באות ל (כגון לוי / ליב) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
15. לכת"ר - לכבוד תורתו
16. הק' - הקטן
17. איה"ק - אברהם יצחק הכהן קוק (חתימת הרב)
18. הנ"ל - הנזכר לעיל
19. כת"ר - כבוד תורתו
20. ג"כ - גם כן
21. הרש"ל - רבי שלמה לוריא (מהרש"ל)
22. במנ"ח - במנחת חינוך
23. מוהרי"ט - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ט (למשל: יעקב + טוביה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
24. וע"ד - ועל דבר
25. בכתי"ק - בכתב ידו הקדושה
26. ת"ח - תלמידי חכמים

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקכג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"א אדר שני תרע"ג - יפו **נמען:** הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ, אמסטרדם

הרב קוק שולח מכתבים לרבנים סופרים שיכתבו ל'המוריה'. מלבדם יש לגייס מאמרים מדעיים של מומחים, כי עיתון שממלא את כל שטחו בעניינים חברתיים בלבד אינו מחזיק מעמד. חובה לחזק את 'המוריה' במאמרים 'מלאים רגש ודעת'.

עיקרי הדברים

- רבנים סופרים ל'המוריה'.
- צורך במאמרים מדעיים.
- קמחא דפסחא.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ר"א אדר ב' תרע"ג[4].

כ'[5] ידי"נ[6] הרב המאוה"ג[7], רב העלילי', אוצר תו"י[8], מו"ה[9] יונתן בנימין הלוי איש הורוויץ [מנהל "פקידים ואמרכלים" באמסטרדם, ארגון שאסף כספים לכוללים בארץ ישראל] שליט"א[10],

יקבל בזה כת"ר[11] ידי"נ את שלשת המכתבים להרבנים הסופרים, שאחשוב שהם מסוגלים להמנות בין משפיעים רוחניים לחוג אורדי נכבד, וייטיב כת"ר למלא הדברים ולחתום את עיקר המכתב. ואם ירמז ג"כ[12] שכר סופרים מה טוב, ואני איני יכול להכנס בשום דבור של עניני כספים, כידוע, גם לכת"ר[13], טבעי.

חוץ מהרבנים הסופרים ראוי לדאוג לשורת מאמרים מדעיים ע"י[14] מומחים מיוחדים. כי אין לשער קוצר הנפש שמרגיש כל איש בעל טעם בימינו, בעתון שממלא את כל שטחו רק בענינים חברותיים יהיו מה שיהיו, אם לא יחולף האויר המוגבל באויר אנושי רחב, ובלא תוספות זו א"א[15] כלל להחזיק מעמד בעתונות חשובה.

ע"ד[16] הקד"פ[17], [קמחא דפסחא] הכל אחד לי איך שישלח כת"ר. ואולי יוכל להוסיף איזה סכום, כי נפישי בני חילא עניים הנצרכים, ד"י[18],

והנני בזה ידי"ע[19] דוש"ת[20] באה"ר[21], הק'[22]

אברהם יצחק ה"ק

מובן שנכון לשלח יחד עם המכתבים איזה עקס' מ"המוריי" הנ"ל[23]

האדרסים: פלונגיאן, בנציון ברמן, גוב' קאוונא, קופישאק, גוב' קאוונא, הרב פייוויילזון. איזמאיל, גוב' בסרבי', הרב י' רייכער.

אמלא בזה את דברי כי ידי"נ הרב המאוה"ג, אוצר נחמד וגדול פעלים, מו"ה יונתן בנימין הלוי איש הורוויץ שליט"א, רב המנהל לכוללות פקיוא"מ[24] אה"ק[25] מעי"ת[26] אמשטרדם ["פקידים ואמרכלים" באמסטרדם] יצ"ו[27]. והנני מוצא, שחוב קדוש הוא להחזיק במעוז המכה"ע[28] ה"מוריי", ["העיתון "המוריה" בירושלים] ולהשלימו השלמה רוחנית ע"י שפעת מאמרים חיים, מלאים רגש ודעת, ומלושדים בלשד טל חיים של תו"י.

בתקותי שימלא כת"ר את הבקשה ויבא לעזרתנו הרוחנית במקצע נכבד זה, הנני חותם בברכה ואה"ר[29], כנה"ר[30] ונפש ידי"ע דוש"ת באה"ר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. כ' - כבוד
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. המאוה"ג - המאור הגדול
8. תו"י - תורה ויראה
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. כת"ר - כבוד תורתו
12. ג"כ - גם כן
13. לכת"ר - לכבוד תורתו
14. ע"י - על ידי
15. א"א - אי אפשר
16. ע"ד - על דבר
17. הקד"פ - הקמחא דפסחא
18. ד"י - ד' ירחם
19. ידי"ע - ידידו עוז
20. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
21. באה"ר - באהבה רבה
22. הק' - הקטן
23. הנ"ל - הנזכר לעיל
24. פקיוא"מ - פקידי ואמרכלי
25. אה"ק - ארץ הקודש
26. מעי"ת - מעיר תהילה
27. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
28. המכה"ע - המכתב העתי (העיתון)
29. ואה"ר - ואהבה רבה
30. כנה"ר - כנפשו הרמה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקצח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו כסלו (תרפ"ד) **נמען:** הרב יחזקאל ליפשיץ, רב קאליש

גם הרב קוק חשב שאי אפשר שהגאונים הזקנים, ר' מאיר שמחה ור' ישראל מאיר, ייסעו נסיעה כבדה לאמריקה, ותמה על העסקנים האמריקאים. היציאה לחוץ לארץ קשה לו, אבל מנהלי המוסדות מפצירים. הגיע מברק שגם הרב מ"מ עפשטיין מסלבודקה והרב א"ד שפירא מקובנה נוסעים. דחייה לקיץ אינה טובה, כי אז הנדיבים מתפזרים.

עיקרי הדברים

- נסיעת הגאונים הזקנים.
- קושי היציאה.
- נוסעים נוספים.
- עיתוי הנסיעה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. כ"ו כסלו ד'

שלו'[2] וברכה באה"ר[3] לכ'[4] ידי"ע[5] הרב הגאון הג'[6] סוע"ה[7] אוצר תורה חכמה ויראה טהורה מוהרר"ח[8] ליפשיץ [הרב יחזקאל ליפשיץ, רבה של קאליש וראש אגודת הרבנים בפולין] שליט"א[9]

הגאב"ד[10] קאליש יצ"ו[11]. אחדשה"ט[12] באהבה נאמנה בשמחת לב קראתי את נועם דברי כתר"ה[13] במכתבו היקר ובתוכן תשובתו לאמעריקא. והנה גם אני כמותו חשבתי שאי אפשר לחשוב שהגאונים הזקנים הרמ"ש[14] והרי', מ יסעו נסיעה כ"כ[15] כבדה, ותמהתי מאד על העסקנים האמריקנים, [העסקנים באמריקה ביקשו שגדולי רבנים ייסעו לשם לגייס תמיכה למוסדות התורה; המסע יצא לבסוף בתרפ"ד] שלא שקלו משקל זה בשכלם, וכשאני לעצמי קשתה לי מאד היציאה מקודש לחו"ל[16] אפילו דרך עראי, אבל מכבידים מנהלי המוסדות הקדושים להפציר, ועד כה לא החלטתי עדיין דבר ברור. בין כה באה אלי טלגרמא מניו יורק, שגם הרבנים רמ"מ[17] עפשטיין מסלאבאדקא וראי"ד[18] שפירא מקאוונא [הרב משה מרדכי אפשטיין, ראש ישיבת סלבודקה, והרב אברהם דובער כהנא שפירא, רבה של קובנה] שי'[19], נוסעים, ועדיין לא אדע אם הם נוספים על סיעתנו או באופן אחר.

בדבר הדחיה של הנסיעה לימי הקיץ אומרים הבקיאים בטובה של אמריקא פה, שזהו בלתי מכוון למטרה, מפני שבקיץ הנדיבים העשירים, מתפזרים למעונותיהם הקיטניים, וא"א[20] להשיגם עד סמוך לימי חה"ס[21]. כמים הפנים לפי צמאה נפשי ג"א[22] להפגש עם כ"ג[23] ידי"נ[24] בחבת קודש. ויה"ר[25] שלא יצטרכו בני עמנו זל"ז[26]. ותהי'[27] נא חברתנו בחדות לב ושמחת אמת פה על אדמת הקודש בשוב ד' את שבות עמו להר קדשו בקיברן בנים לגבולם.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר ידי"ע דוש"ת[28] מהר הקודש

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. שלו' - שלום
3. באה"ר - באהבה רבה
4. לכ' - לכבוד
5. ידי"ע - ידידו עוז
6. הג' - הגאון
7. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
8. מוהררי"ח - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ח (למשל: יעקב + חיים) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. הגאב"ד - הגאון אב בית דין
11. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
12. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
13. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
14. הרמ"ש - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות מ, ש (למשל: משה + שמואל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
15. כ"כ - כל כך
16. לחו"ל - לחוץ לארץ
17. רמ"מ - ר' משה מרדכי (עפשטיין)
18. וראי"ד - ורבי אברהם ד... - שם אדם
19. שי' - שיחיה
20. ואי"א - ואי אפשר
21. חה"ס - חג הסוכות
22. ג"א - גם אני / גם אנו
23. כ"ג - כבוד גאונו
24. ידי"נ - ידיד נפשי
25. ויה"ר - ויהי רצון
26. זל"ז - זה לזה
27. ותהי' - ותהיה
28. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו